

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΡΑΜΜΗ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗΣ «ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ» ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΜΚΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΕΝ ΜΕΣΩ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΟΛΥΜΟΡΦΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Αν μη τι άλλο, μετά την ενδιαφέρουσα και εσπευσμένη ανακοίνωση της Ομοσπονδίας (των ΜΚΟ) Αργώ (μετά από σχετικές επισημάνσεις στην ανακοίνωση της Πρωτοβουλίας 'Ψ' στις 24/11/20), χρήσιμο είναι να θυμηθούμε και την ενδιαφέρουσα ιστορία της Ομοσπονδίας (στην οποία μετεξελίχθηκε το Δίκτυο) Αργώ με τις τηλεφωνικές γραμμές, καθώς αυτό διαθέτει, πρώτα και κύρια, έναν αξιόλογο διοικητικό μηχανισμό με παράδοση στην συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, παρά ή εντός του κράτους (μαέστροι του «λόμπινγκ»), με πλούσιο ιστορικό «δημιουργικής» ανακατεύθυνσης κονδυλίων όλα τα χρόνια της υλοποίησης του «Ψυχαργώς». Είναι διαβόητη άλλωστε η περίφημη «ευελιξία» των φορέων που συμμετέχουν σε αυτό. Ένα ιστορικό που μόνο στα βασικά του στοιχεία μπορούμε να έχουμε πρόσβαση ειδικά τώρα που η Διαύγεια δεν είναι, πλέον, και τόσο διαυγής.

Ας θυμηθούμε, λοιπόν, ορισμένα μόνο από τα βασικά, αυτά που σχετίζονται με κάποιες «τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας»:

-Το 2011 προωθείται, εν μέσω της κρίσης και των μνημονίων, ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που αφορά στην «Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη Αέργων από Μονάδες Ψυχικής Υγείας σε συνεργασία με τη ΓΣΕΕ», προϋπολογισμού 12.000.000 ευρώ (!), με την υπογραφή Α. Λοβέρδου - την ίδια στιγμή που το, τότε, Δίκτυο Αργώ απέλυε, ή άφηνε απλήρωτους εργαζόμενους στους φορείς του. Είναι, μάλιστα, ενδιαφέρον ότι, μέσα στις δράσεις του προγράμματος, φιγουράρει, ανάμεσα σε διάφορα άλλα, τι άλλο; η «λειτουργία τηλεφωνικής γραμμής για την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας».

Και φυσικά, μόνο για το συντονισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης (προσοχή, όχι για την ίδια την υλοποίηση), η χρηματοδότηση της «Εθνικής Μονάδας Συντονισμού» του Δικτύου ήταν 860.000 ευρώ για δύο έτη. Στην ουσία του το πρόγραμμα σχεδιάστηκε για να υλοποιηθεί από ήδη υπάρχουσες μονάδες ψυχικής υγείας που η λειτουργία τους δεν είχε καμιά απολύτως σχέση με αυτό.

Και δεν μπορούμε παρά να θαυμάσουμε, σε επίπεδο σχεδιασμού, την ευελιξία και την «δημιουργική φαντασία» στην ανακατεύθυνση κονδυλίων με την μεσολάβηση των τοπικών Εργατικών Κέντρων και της ΓΣΕΕ, που παρέπεμπαν σε υποτιθέμενα «γραφεία ψυχοκοινωνικής υποστήριξης ανέργων» μέσα σε ήδη υπάρχουσες Μονάδες Ψυχικής Υγείας (των ΜΚΟ), των οποίων η λειτουργία είχε εντελώς διαφορετικό σκοπό. Σε αυτή την δράση εντασσόταν και η τηλεφωνική γραμμή.

Ας σημειωθεί ότι για αυτό το πρόγραμμα δεν υπέπεσαν στην αντίληψη μας οικονομικοί απολογισμοί, ούτε στατιστικά, για το πόσους άνεργους, υποστήριξαν ψυχοκοινωνικά, σε ποιες ΜΚΟ, και με ποιο αποτέλεσμα αφού το μεγαλύτερο μέρος των 12 εκ. ευρώ, φαίνεται ότι δεν εκταμιεύτηκε τελικά λόγω του ότι δεν διαπιστώθηκαν ενέργειες που είχαν να κάνουν με την εκτέλεση του λεγόμενου «φυσικού αντικειμένου».

Είναι, άλλωστε, ένα διαχρονικό πρόβλημα η αδιαφάνεια, όπως διαβάζουμε και στο άρθρο του Μ. Μαδιανού, στην επίσημη έκδοση της ΕΨΕ (Τεύχος 1, τόμος 24, 2013): «Οι ΜΚΟ απορρόφησαν 45 εκατομμύρια ευρώ το 2010. Από πλευράς ΥΥΚΑ δεν υπήρξε πρόβλεψη αξιολόγησης του έργου τους, ούτε και υποχρέωσή τους να δημοσιεύσουν τα οικονομικά τους πεπραγμένα».

-Αντίστοιχα, την ίδια χρονιά, εγκρίθηκε η επέκταση λειτουργίας της άλλης περίφημης «τηλεφωνικής γραμμής βοήθειας για την κατάθλιψη», αυτή τη φορά (για λειτουργία με εθελοντές!), προϋπολογισμού 360.000 ετησίως. Όμως και αυτή η χρηματοδότηση δεν είχε την τύχη να ολοκληρωθεί και δεν προχώρησε «λόγω καθυστερήσεων», αλλά και επειδή, και εδώ, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, «δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία ενέργεια για την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου». Όπως φαίνεται, μεγάλο πρόβλημα το «φυσικό αντικείμενο», δηλαδή, το πράγμα καθεαυτό, στις τηλεφωνικές γραμμές, παρ' όλη την διαφήμισή τους και τις χρηματοδοτήσεις τους.

Και ερχόμαστε στο σήμερα όπου, στις ανακοινώσεις στα ΜΜΕ για την τηλεφωνική γραμμή για τον κορωνοϊό διαβάζουμε θριαμβολογίες με στατιστικά στοιχεία, που ούτε φαίνεται, ούτε τεκμηριώνεται πως προέκυψαν, για την επίσημη λειτουργία της γραμμής από τις αρχές Απριλίου. Ιδιαίτερα τονίζεται στα ΜΜΕ ο καταλυτικός ρόλος της παλιάς γραμμής για την κατάθλιψη που αναφέρουμε πιο πάνω, καθώς και η μεγάλη προσφορά και «αποκτηθείσα εμπειρία» από αυτήν την προηγούμενη γραμμή, της οποίας φυσική συνέχεια μπορεί να θεωρηθεί η σημερινή γραμμή για τον κορωνοϊό και, σε μεγάλο βαθμό, είναι.

Και μια που αναφερθήκαμε στο οριζόμενο ως «φυσικό αντικείμενο» αυτών των δράσεων, πώς αξιολογείται το «φυσικό αντικείμενο» στις «τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας»; Με τις κλήσεις φυσικά.

Είναι, λοιπόν, ενδεικτικό ότι, για αυτή την γραμμή της κατάθλιψης (συνέχεια της οποίας αποτελεί, κατά κάποιον τρόπο, το σημερινό 10306), δίνονταν στοιχεία στη δημοσιότητα που κάθε άλλο παρά αξιόπιστα θα τα χαρακτήριζε κανείς (όπως, πχ, αυτά του ΕΠΙΨΥ για το μέσο όρο των ημερήσιων τηλεφωνικών κλήσεων που μας θύμισαν τα «Στατιστικά της Κεραμέως»).

Να όμως που, εν μέσω πανδημίας, μια «γραμμή βοήθειας» (χωρίς «φυσικό αντικείμενο») ξαναγεννιέται από τις στάχτες.

Οπότε ας επανέλθουμε στη συγκεκριμένη γραμμή. Η «Τηλεφωνική Γραμμή Ψυχοκοινωνικής Στήριξης» δημιουργήθηκε, λοιπόν, εν μέσω του πρώτου κύματος της πανδημίας, κατ' αρχήν διαμέσου της συνεργασίας του Υπουργείου Υγείας με την Πανεπιστημιακή Κλινική του Αιγινητείου (με κάποια από τα πρόσωπα που συμμετείχαν στην αρχική πρωτοβουλία να είναι τα ίδια με την προηγούμενη γραμμή). Στη συνέχεια, με την επίσημη ανακοίνωση της Διεθνούς Δράσης χρηματοδότησης για τον Κορωνοϊό από το Ίδρυμα Στ. Νιάρχος να αναμένεται άμεσα, προστίθενται η Ομοσπονδία των ΜΚΟ Αργώ, το ΕΚΚΑ και το «Χαμόγελο του Παιδιού» (καθώς και διάφοροι εθελοντές). Έτσι, στις 4 Απριλίου, ανακοινώνεται επίσημα από τον ΕΟΔΥ η λειτουργία της γραμμής ως «10306». Η πρωτοβουλία αγκαλιάζεται από τον ίδιο τον πρωθυπουργό, στις 6 Απριλίου, με προσωπικό μήνυμα στο twitter και με έτοιμη την διαφημιστική καμπάνια για την γραμμή. Και στις 7 Απριλίου ανακοινώνεται δημοσίως η ήδη γνωστή στους άμεσα ενδιαφερόμενους «Διεθνής Δράση του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος», συνολικού ύψους 100 εκατ. δολαρίων, για χρηματοδότηση σε τρεις άξονες: «Διασφάλιση σίτισης για εκείνους που έχουν ανάγκη, ψυχολογική υποστήριξη εκείνων που την χρειάζονται και στήριξη των οργανισμών που θα αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες που είναι βέβαιο πως θα εμφανιστούν μόλις τελειώσει η υγειονομική κρίση». Όπως είναι φυσικό, όσοι είναι έτοιμοι για την σχετική απορρόφηση, θα έχουν και άμεση πρόσβαση σε αυτές τις χρηματοδοτήσεις.

Ακολουθεί η ανάληψη της εποπτείας του όλου εγχειρήματος από την υφυπουργό Ζ. Ράπτη (που ο ρόλος της προβάλλεται με την «δέουσα αναγνώριση και σεβασμό» στο κείμενο της Ομοσπονδίας Αργώ), η οποία μερίμνησε και για την πρόσληψη, στην Τηλεφωνική Γραμμή, 14 ψυχολόγων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου.

Και φτάνουμε στο σήμερα, με ανακοινώσεις νέων στατιστικών στοιχείων (κλήσεων κλπ), που θα δικαιολογούσαν στην κοινή γνώμη την χρηματοδότηση για επέκταση λειτουργίας της γραμμής με το 1.000.000 ευρώ από το Ίδρυμα Στ. Νιάρχος, για ορίζοντα λειτουργίας τριών μηνών, προς το παρόν, τη

στιγμή που οι δημόσιες υπηρεσίες, με πραγματικό «φυσικό αντικείμενο», καταρρέουν.

Το πόσο αξιόπιστα είναι αυτά τα στοιχεία και το πόσο μπορεί κανείς να αναφέρεται σε αυτά, είναι, όπως ήδη αναφέραμε ανωτέρω, ένα θέμα. Ειδικά εφόσον εμπλέκονται σε αυτά και οργανισμοί που λειτουργούσαν παραδοσιακά κάποιες τηλεφωνικές γραμμές, όπως το «Χαμόγελο» και το ΕΚΚΑ (με έτοιμη «πελατεία», υποδομές και «φυσικό αντικείμενο»), εύλογα μπορεί να αναρωτηθεί κανείς εάν και πόσες από τις κλήσεις προς το 10306 μπορεί να αφορούσαν στο αντικείμενο αυτών των παλιότερων τηλεφωνικών γραμμών των εμπλεκόμενων οργανισμών, ή και οι κλήσεις προς τις προϋπάρχουσες γραμμές να ανακατευθύνονταν προς το 10306 με κάποια κριτήρια. (Έτσι, άλλωστε, συμβαίνει συχνά με τις ανακατευθύνσεις και αλληλοεπικαλύψεις στις δράσεις και χρηματοδοτήσεις πολλών τέτοιων προγραμμάτων που «παντρεύονται» στους διαδρόμους των υπουργείων).

Και αν το ζήτημα είναι απλώς η καταγραφή του προβλήματος, τα στοιχεία αυτά φαίνονται πιο πολύ σαν στοιχεία που, όποιος και όποια ζει μέσα στις συνθήκες της πανδημίας, τα βιώνει καθημερινά, τα βλέπει και τα νοιώθει γύρω του/της χωρίς την όποια «τηλεφωνική γραμμή». Και εν τέλει, πόσοι άνθρωποι πραγματικά βοηθήθηκαν με άλλο «φυσικό αντικείμενο» εκτός από την καταγραφή κλήσεων, σε πόσων ανθρώπων τα σπίτια πήγαν οργανωμένα και τι παρεμβάσεις έγιναν;

Καθώς ο εθελοντισμός έχει πάντα τα όριά του, μεταξύ άλλων, και από τη χρήση που του γίνεται ως υποκατάστατο των (ανύπαρκτων) κρατικών ευθυνών, κάποια ποσά από το 1 εκ. ευρώ του Στ. Νιάρχου προγραμματίστηκαν για την πρόσληψη (από την Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ), με τρίμηνες συμβάσεις, 7 κοινωνικών λειτουργών, με μηνιαίο μισθό 1250 ευρώ και 7 ψυχιάτρων και 7 παιδοψυχιάτρων με μισθό 1450 ευρώ. Πιθανόν και κάποιων άλλων.

Η κρίση ως ευκαιρία λοιπόν.... και στην ψυχική υγεία – αρκεί κανείς να είναι αρκετά δημιουργικός στην λογιστική, στην στατιστική και στη γλώσσα.

Από τη μια, οι δημόσιες υπηρεσίες ψυχικής υγείας (όπως όλες) στενάζουν, υπολειπόμενες και κλείνουν, ή χρησιμοποιούνται το πολύ ως χώροι αποθήκης «ψυχών και σωμάτων». Και από την άλλη, εγχειρήματα (δια «τηλεφωνικής γραμμής») για το θεαθήναι, άκρως αναποτελεσματικά, πιο πολύ ως ποικιλοτρόπως τροφοδοτικά άλλων επιδιώξεων παρά για τον σκοπό για τον οποίο διακηρύσσονται.

Δεν είναι, βέβαια, η πρώτη φορά. Άλλωστε, Πανεπιστήμιο και ΜΚΟ έχουν πολύ καλά μάθει την, ως εκ της συγκρότησής τους, «εξ' αποστάσεως» αντιμετώπιση των πιο σοβαρών και πολύπλοκων προβλημάτων πλήθους ατόμων που, ανέκαθεν και με μεγάλη ευκολία τα παραπέμπουν στις δημόσιες δομές (ή και στις ιδιωτικές ψυχιατρικές κλινικές/άσυλα). Και η απάντηση στο ερώτημα γιατί τα όποια διατιθέμενα κονδύλια δεν κατευθύνονται στην πρόσληψη μόνιμου προσωπικού στις δημόσιες υπηρεσίες ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν, πρωτίστως «δια ζώσης», στον πολλαπλασιασμό και στην πολυπλοκότητα των προβλημάτων ψυχικής υγείας εν μέσω της πανδημίας είναι, φυσικά, με δεδομένη την προϊούσα ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών της Υγείας, γνωστή.

Προς επιβεβαίωση δε, για μιαν ακόμη φορά, των ανωτέρω και γενικά του ρόλου που παίζουν οι ΜΚΟ «ψυχικής υγείας» από τότε (πριν 30 περίπου χρόνια) που συγκροτήθηκαν (και που ήταν και ο λόγος που συγκροτήθηκαν, ως όχημα, δηλαδή, για την ιδιωτικοποίηση και τη νεο-ιδρυματική διαμόρφωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας), ήλθε και η πρόταση της Ομοσπονδίας «Αργώ» για την νοσηλεία ασθενών που διαμένουν σε στεγαστικές τους δομές «ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης» και νοσούν από covid-19, όχι στις μονάδες covid-19, που είναι για όλους και όλες στα νοσοκομεία, αλλά σε ειδικές για τους ψυχικά πάσχοντες μονάδες covid-19 μέσα στα ψυχιατρεία!!!! Διαιωνίζοντας, έτσι, τον κοινωνικό στιγματισμό ακόμα και των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία που είναι σε διαδικασία κοινωνικής επανένταξης.

Με έγγραφο τους, στις 23/11/20, προς την υφυπουργό Υγείας Ζ. Ράπτη, γράφουν, μεταξύ άλλων, ότι «...η

Ομοσπονδία «Αργώ», ήδη από τον Μάρτιο, με το από 11/3/20 έγγραφο της, είχε διατυπώσει το σχετικό αίτημα στο Υπουργείο Υγείας όπως, επίσης, είχε ζητήσει να εξετασθεί ως δυνατότητα η δημιουργία εξειδικευμένων κλινικών στα Νοσοκομεία αναφοράς με την συνεργασία των Ψυχιατρικών τμημάτων-κλινικών του εκάστοτε νοσοκομείου αλλά κυρίως να προβλεφθεί στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία να δημιουργηθούν ειδικές κλινικές covid-19 ή ακόμα να δύνανται να ορισθούν ως νοσοκομεία αναφοράς για τον κορωνοϊό για τους ενοίκους των στεγαστικών δομών στην περίπτωση ανεπάρκειας των Γενικών Νοσοκομείων». Και καταλήγουν : «Εν μέσω του δεύτερου και πιο επικίνδυνου κύματος της πανδημίας, παρακαλούμε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων σας για τις άμεσες ενέργειές σας, προκειμένου να εκπονηθεί σχέδιο επείγουσας δράσης για την αντιμετώπιση άμεσου κινδύνου κατά της ανθρώπινης ζωής στις Μονάδες Ψυχικής Υγείας στο οποίο να συμπεριλαμβάνεται ρητώς η πρόβλεψη νοσηλείας των ενοίκων των στεγαστικών δομών σε ειδικά τμήματα covid 19 στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία της χώρας ή στις ψυχιατρικές κλινικές των Γενικών Νοσοκομείων». Επιβεβαιώνοντας, έτσι, την λειτουργία όλων αυτών των στεγαστικών δομών που διαχειρίζονται, ως κοινωνικά αποκομμένων, μικρών νεο-ιδρυματικών ασύλων, από μια όλο και πιο παλαιο-ιδρυματική οπτική.

Αυτή είναι η κουλτούρα και η πρακτική που διέπει, σε τελευταία ανάλυση, και την «τηλεφωνική γραμμή» 10306, με την οποία υποκαθιστούν το δημόσιο σύστημα ψυχικής υγείας, που (μακράν του όποιου ενδιαφέροντος για τον ριζικό μετασχηματισμό του) το αφήνουν να καταρρέει: με ένα «ακαδημαϊκό, «μη» κερδοσκοπικό, «χαμόγελο» ».

30/11/2020